

**SIGURNOSNA
INFORMACIJA**

BROJ: 2017/002 Rev. 00

SAFETY INFORMATION

NUMBER: 2017/002 Rev. 00

CRNA GORA
AGENCIJA ZA CIVILNO VAZDUHOPLOVSTVO

Naslov: Sigurnosna informacija o prijavljivanju, analiziranju i pra enju doga aja u civilnom vazduhoplovstvu

Title: Safety information on the Reporting, Analysis and Follow-up of Occurrences in Civil Aviation

Od primalaca se zahtijeva da kopija ove sigurnosne informacije bude proslje ena svom osoblju kojem ova informacija može biti od koristi (uklju uju i sve unutrašnje organizacione jedinice i relevantne spoljne ugovorene organizacije).

Na osnovu lana 6 stav 1 ta ka 10 Zakona o vazdušnom saobra aju („Službeni list CG“, br. 30/12 i 30/17), Agencija za civilno vazduhoplovstvo (u daljem tekstu: ACV) donijela je

SIGURNOSNU INFORMACIJU

Broj: 2017/002 Rev. 00

Na inicijativu: Agencija za civilno vazduhoplovstvo

Referentni propisi i dokumenti:

- Pravilnik o obavještanju, analiziranju i pra enju (follow-up) doga aja u civilnom vazduhoplovstvu („Službeni list CG“, broj 45/16).

Primjena: Svi vazduhoplovni subjekti.

1 Uvod

1.1 Ova Sigurnosna informacija ima za cilj da sve vazduhoplovne subjekte obavijesti o regulatornim zahtjevima kada je u pitanju prijavljivanje doga aja.

1.2 ACV je, uz saglasnost Ministarstva saobra aja i pomorstva, donijela Pravilnik o obavještanju, analiziranju i pra enju (follow-up) doga aja u civilnom vazduhoplovstvu („Službeni list CG“, broj 45/16). Ovim pravilnikom su, uz prilago avanje pravu Crne Gore, preuzete:

- **Uredba (EU) br. 376/2014** o obavještanju, analiziranju i pra enju doga aja u civilnom vazduhoplovstvu primjenjuje se od 15. novembra 2015. godine. (Uredbom (EU) 376/2014 prestaju da važe Uputstvo 2003/42/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta, i Uredbe Komisije (EK) br. 1321/2007 i (EK) br. 1330/2007. Ona tako e mijenja i dopunjuje Uredbu o istraživanju nesre a vazduhoplova (EU) br. 996/2010.) i

- **Uredba Komisije za sprovo enje (EZ) br.2015/1018** od 29. juna 2015. godine, o utvr ivanju liste doga aja u civilnom vazduhoplovstvu koje je potrebno obavezno prijaviti.

1.3 Pravilnikom o obavještanju, analiziranju i pra enju (follow-up) doga aja u civilnom vazduhoplovstvu utvr uju se: na in obavještanja ACV i Nacionalne komisije za istraživanje nesre a i ozbiljnih nezgoda vazduhoplova, vanrednih doga aja koji ugrožavaju bezbjednost željezni kog saobra aja i pomorskih nezgoda i nesre a o doga ajima koji ugrožavaju sigurnost o kojima se obavezno obavještava, Lista doga aja o kojima se obavezno obavještava, subjekti koji su obavezni da obavještavaju o doga ajima koji ugrožavaju sigurnost, na in i postupak obavještanja o doga ajima o kojima se dobrovoljno obavještava, Lista doga aja o kojima se dobrovoljno obavještava, kao i druga

pitanja od značaja za obavještanje, ispitivanje, analiziranje i postupanje sa podacima o ugrožavanju sigurnosti, nesrećama i ozbiljnim nezgodama vazduhoplova u cilju unapređenja sigurnosti vazdušnog saobraćaja.

2 Cilj

2.1 Cilj sistema za prijavljivanje događaja u civilnom vazduhoplovstvu je da koristi ove informacije sa ciljem da održava i unaprijeđuje nivo sigurnosti vazdušnog saobraćaja, a ne da utvrđuje krivicu ili odgovornost.

2.2 Primarni cilj je podsticanje spontanog prijavljivanja događaja, kao i da se ne sankcionišu nenamjerna kršenja propisa koja su identifikovana nakon što su događaji prijavljeni, osim u slučaju namjernog lošeg ponašanja ili velikog nemara.

2.3 Prijavljivanje događaja i korištenje informacija o događajima za unapređenje sigurnosti zavisi od odnosa povjerenja između podnosioca prijave o događajima i ACV, koja je zadužena za prikupljanje, čuvanje i procjenu informacija.

2.4 Prijavljivanje događaja se odnosi samo za događaje koji mogu biti od uticaja na sigurnost vazdušnog saobraćaja. Problemi u vezi prava putnika i pružanja pomoći u slučaju odbijanja ukrcanja i otkazivanja ili značajnih kašnjenja leta nisu dio sistema prijavljivanja. Prigovori u vezi potencijalnih kršenja vazduhoplovnih propisa takođe nisu dio sistema za prijavljivanje događaja.

3 Prijavljivanje događaja

Pravilnik o obavještanju, analiziranju i praćenju (follow-up) događaja u civilnom vazduhoplovstvu (kojim je preuzeta Uredba (EU) br. 376/2014) sadrži odredbe o prijavljivanju nadležnom organu kojima su utvrđene dvije vrste prijave i to: prijava događaja koji se obavezno prijavljuju (MOR) i prijava događaja koji se dobrovoljno prijavljuju (VOR).

Detaljna uputstva koje je izdala Evropska komisija za implementaciju Uredbe (EU) br. 376/2014 mogu se naći na sljedećem linku: http://www.caa.me/cms/site_data/Guidance_material_376-2014.pdf.

3.1. Događaji koji se obavezno prijavljuju

Da bi se prijava smatrala obaveznom primjenjuju se dva kriterijuma:

Lice koje je u obavezi da podnese prijavu treba to da uradi, na način utvrđen u članu 4. Priloga 1 Pravilnika o obavještanju, analiziranju i praćenju (follow-up) događaja u civilnom vazduhoplovstvu (Uredbe (EU) 376/2014), i vrsta događaja koja spada u događaje koji se obavezno prijavljuju kako je utvrđeno u članu 4 i u skladu sa listom u vezanom aktu za sprovođenje (Uredba Komisije za sprovođenje (EZ) br.2015/1018 od 29. juna 2015. godine).

Lista događaja je sadržana u Prilog 1 ove sigurnosne informacije.

3.2. Događaji koji se dobrovoljno prijavljuju

U okviru organizacije, dobrovoljna prijava je ona koja ne ispunjava oba kriterijuma za događaje koji se obavezno prijavljuju.

Sistemi za dobrovoljno prijavljivanje koriste se da olakšaju prikupljanje detaljnih informacija o događajima, kao i informacija koje se odnose na sigurnost koje podnosilac prijave vidi kao stvarnu ili potencijalnu opasnost po sigurnost vazdušnog saobraćaja.

Informacije koje su dobijene na osnovu događaja koji se obavezno i dobrovoljno prijavljuju mogu se objediniti u jedan sistem.

4. Privatni piloti (PPL)

4.1 Obavezno prijavljivanje događaja ACV-u odnosi se na fizička lica iz člana 4 stav 6 Priloga 1 Pravilnika o obavještanju, analiziranju i praćenju (follow-up) događaja u civilnom vazduhoplovstvu (Uredba (EU) br. 376/2014).

Ilan 4 stav 6(a) Priloga 1 navedenog pravilnika odnosi se na vo u vazduhoplova u komercijalnom vazdušnom saobra aju, kao i na vo u vazduhoplova koji se koristi za privatne svrhe (privatni piloti (PPL)).

4.2 Prijavlivanje doga aja je od klju nog zna aja za vazduhoplovnu sigurnost i doprinosi definisanju prioriteta po pitanju sigurnosti. Prijavlivanje doga aja od strane privatnih pilota (PPL) direktno doprinosi unaprje enju vazduhoplovne sigurnosti.

4.3 Privatni piloti (PPL) prijavljuju doga aje na na in što koriste sistem prijavljivanja one države, koja je izdala, validirala ili konvertovala dozvolu pilota. Privatni piloti (PPL) sa cmogorskom dozvolom pilota moraju da prijave doga aje direktno ACV-u u skladu sa sljede im stavovima.

4.4 Pilot zapovjednik vazduhoplova koji se koristi u privatne svrhe doga aje prijavljuje ACV-u navedene u Aneksu V Priloga 2 Pravilnika o obavještanju, analiziranju i pra enju (follow-up) doga aja u civilnom vazduhoplovstvu (Uredba Komisije za sprovo enje (EZ) br.2015/1018).

4.5 Svaki privatni pilot što je prije mogu e obavještava ACV o prikupljenim informacijama o doga ajima, najkasnije u roku od 72 asa od saznanja za doga aj.

4.6 Obaveza da se prijave odre eni doga aji ne sprije ava privatnog pilota (PPL) da prijavi sve ostale doga aje za koje smatra da su zna ajni za vazduhoplovnu sigurnost.

5 Analiza doga aja i pra enje

5.1 Vazduhoplovni subjekti treba da imaju definisane procedure za analiziranje doga aja i za identifikaciju sigurnosnih rizika koji su povezani sa ovim doga ajima. Na osnovu ove analize, svaki vazduhoplovni subjekt treba da definiše odgovaraju e korektivne ili preventivne mjere, koje su potrebne da se unaprijedi vazduhoplovna sigurnost.

Korektivne ili preventivne mjere treba da se blagovremeno implementiraju i vazduhoplovni subjekti treba da imaju definisan postupak nadzora njihove implementacije i djelotvornosti.

5.2 Vazduhoplovni subjekti moraju redovno da dostavljaju informacije svojim zaposlenima i drugim radno angažovanim licima po pitanju analize i pra enja doga aja za koje se preduzimaju preventivne ili korektivne mjere.

6 Klasifikacija sigurnosnih rizika

6.1 Evropska komisija treba da razvije zajedni ku evropsku matricu klasifikacije rizika (ERCS) kako bi organizacije, države lanice i EASA bile u mogu nosti da klasifikuju doga aje sa aspekta sigurnosti.

6.2 Do uvo enja ERCS-a, vazduhoplovni subjekti mogu da nastave da koriste svoje trenutne matrice klasifikacije sigurnosnih rizika (npr. ICAO SMM matrica klasifikacije rizika ili ESARR 2 matrica klasifikacije ozbiljnosti).

6.3 Klasifikacija doga aja vazduhoplovnih subjekata treba periodi no da se provjerava i ako je potrebno izmijeni i dopuni, kao i da je odobri nadležna vlast u skladu sa Prilogom 1 Pravilnika o obavještanju, analiziranju i pra enju (follow-up) doga aja u civilnom vazduhoplovstvu (Uredba (EU) 376/2014).

7 Rok za prijavljivanje doga aja

7.1 Prilogom 1 Pravilnika o obavještanju, analiziranju i pra enju (follow-up) doga aja u civilnom vazduhoplovstvu (Uredba (EU) 376/2014) propisan je rok za prijavljivanje doga aja koji se moraju prijaviti u okviru vazduhoplovnog subjekta, i kada je primjenljivo, za prosle ivanje preliminarnih i kona nih analiza nadležnom organu, u skladu sa po etnim obavještenjem o tim doga ajima.

7.2 Lice treba da prijavi doga aj, koji se obavezno prijavljuje - MOR, u roku od 72 asa od saznanja za doga aj, ukoliko neke izuzetne okolnosti to ne sprije e.

7.3 Vazduhoplovni subjekti su u obavezi da što prije prijave nadležnom organu sve detaljne podatke o doga aju, najkasnije u roku od 72 asa od saznanja za doga aj.

7.4 Kada je to primjenljivo, vazduhoplovni subjekti treba da dostave nadležnom organu preliminarne rezultate analize u roku od 30 dana od dana kada je podnosilac prijave prijavio događaj.

7.5 Kada je to primjenljivo, vazduhoplovni subjekti treba da dostave konačne rezultate onog trenutka kada su dostupni, a po pravilu najkasnije u roku tri mjeseca od dana prijema obavještenja o događaju.

7.6 Grafička prezentacija vremenskog okvira za prijavljivanje nalazi se u odjeljku 3, stav 3 Uputstva koje je izdala Evropska komisija za implementaciju Uredbe (EU) 376/2014.

7.7 Pored internih rokova za prijavljivanje, vazduhoplovni subjekti treba da imaju definisane procese kako bi obezbjedili da je praćenje i konačna analiza događaja prenijeta nadležnom organu na odgovarajućim načinima.

8 Usklađenost sa ECCAIRS softverom i ADREP taksonomijom i Evropski vazduhoplovni portal za prijavljivanje

8.1 U cilju da se podrži funkcija Evropskog centralnog repozitorija, Prilogom 1 Pravilnika o obavještanju, analiziranju i praćenju (follow-up) događaja u civilnom vazduhoplovstvu (Uredba (EU) 376/2014) zahtijeva se da vazduhoplovni subjekti i države članice koriste bazu podataka za prijavljivanje događaja koja je usklađena sa ECCAIRS softverom i ADREP taksonomijom.

8.2 Evropska komisija razvila je onlajn ECCAIRS evropski portal za prijavljivanje www.aviationreporting.eu, čija upotreba je namijenjena pružaocima usluga u vazdušnoj plovidbi, koji nemaju veliki broj prijava o događajima na godišnjem nivou. Prijave o događajima koje se nalaze na ovom portalu neće se provjeravati Evropska komisija, već će ih direktno proslijediti nadležnom organu.

8.3 Kada se prijava o događaju dostavi preko evropskog portala za prijavljivanje, ispunjeni su zahtjevi za usklađenost sa ECCAIRS-om i ADREP-om.

8.4 Pravilnik o obavještanju, analiziranju i praćenju (follow-up) događaja u civilnom vazduhoplovstvu daje pregled podataka, u vezi sa događajem, koji moraju biti navedeni u prijavi o događajima koji se obavezno ili dobrovoljno prijavljuju i koji su dati u Prilogu 2 ove Sigurnosne informacije.

8.5 Polja koja je obavezno popuniti podacima o događaju ne smiju ostati prazna. U slučajevima kada vazduhoplovni subjekt ne zna informacije koje je potrebno dostaviti, navodi oznaku „nepoznato“. Za podatke koji nisu relevantni za događaj, treba upisati „nije primjenljivo“.

9 Anonimnost, povjerljivost, deidentifikacija

9.1 Prijavljivanje događaja nije anonimno, ali Pravilnikom o obavještanju, analiziranju i praćenju (follow-up) događaja u civilnom vazduhoplovstvu se zahtijeva da organizacije preduzmu potrebne mjere kako bi obezbijedile odgovarajuću povjerljivost podataka o događajima koji se nalaze u bazi podataka. Pored toga, nadležni organ treba da osigura da baza podataka ne sadrži lične podatke podnosioca prijave, kao i da se ti podaci ne dostavljaju Evropskom centralnom repozitoriju.

9.2 Međutim, od vazduhoplovnih subjekata se zahtijeva da redovno dostavljaju informacije u vezi analize i praćenja događaja za koje su preduzete preventivne ili korektivne mjere prema zaposlenim.

9.3 Informacije se dostavljaju u okviru organizacije radi širenja saznanja, deidentifikovane.

10 Kultura povjerenja i pravdnosti

10.1 Princip „Kultura povjerenja i pravdnosti“ neophodan je element šire „sigurnosne kulture“. Stoga, kultura povjerenja i pravdnosti treba da podstakne lica da prijavljuju informacije koje se odnose na sigurnost.

10.2 Pravilnikom o obavještanju, analiziranju i praćenju (follow-up) događaja u civilnom vazduhoplovstvu se zahtijeva da svaka organizacija treba da usvoji interna pravila kojim se opisuje na koji način su principi „kulture povjerenja i pravdnosti“ obezbijedjeni i implementirani unutar organizacije.

10.3 Interna pravila, pored doprinosa sigurnosnoj kulturi organizacije, treba da zaštite podnosiocima prijave i zaštite lica koja se imena navedena u prijavama o događajima.

10.4 „Kultura povjerenja i pravilnosti“ se definiše kao „kultura u kojoj se operatori koji su najviše izloženi operacijama ili druga lica ne kažnjavaju za radnje, greške ili donesene odluke koje su srazmjerne njihovom iskustvu i obuci, ali u kojoj se ne tolerišu djela velikog nemara, namjernih kršenja pravila ili prekršaja“.

10.5 Vazduhoplovni subjekti mogu da koriste „Rizonov model odlučivanja u skladu sa kulturom povjerenja i pravilnosti“ koji je dat u Prilogu 3 ove Sigurnosne informacije, a koji je preuzet iz knjige Džejmisa Rizona (*Reason, J. (1997) - Managing the Risks of Organisational Accidents. Hants, England, Ashgate Publishing Ltd, strana 209*). Proces upotrebe modela definisan je u više koraka kroz dijagram koji predstavlja niz potvrdnih i negativnih odgovora. Odgovor na svako pitanje definiše sljedeći korak u procesu. Onog trenutka kada je proces završen, onaj ko donosi odluku treba da do kraja tačke na dijagramu kojom se definiše koja je radnja, ako postoji, najprikladnija za datu situaciju.

11 Dodatne informacije

11.1 Vazduhoplovni subjekti za sve dodatne informacije u vezi sa primjenom ove Sigurnosne informacije mogu da kontaktiraju ACV na mail adresu: acv@caa.me.

11.2 Pravilnik je dostupan na internet sajtu Agencije za civilno vazduhoplovstvo:

http://www.caa.me/cms/site_data/propisi/opste/376-2014%20Pravilnik%20o%20obavjestavanju,%20analiziranju%20i%20pracenju%20dogadjaja.pdf

12 Stupanje na snagu

12.1 Ova Sigurnosna informacija stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se na internet stranici Agencije.

Direktor/ Director		Datum/ Date	
Dragan urovi			

Lista događaja u civilnom vazduhoplovstvu koji se obavezno prijavljuju

ANEKS I DOGAĐAJI POVEZANI SA OPERACIJAMA VAZDUHOPLOVA

Napomena: Ovaj Aneks je strukturiran tako da su svi bitni događaji povezani s kategorijama aktivnosti tokom kojih su obično posmatrani, u skladu sa iskustvom, a sve u cilju olakšavanja prijavljivanja tih događaja. Međutim, ovaj opis se ne može tumačiti u smislu da se događaji ne smiju prijaviti u slučaju kad nastanu izvan kategorija aktivnosti s kojima su povezani u listi.

1. LETA KE OPERACIJE

1.1. Priprema leta

- (1) Upotreba netačnih podataka ili pogrešni unosi u navigacionu opremu ili proračun performansi kojim se ugrozio ili mogao ugroziti vazduhoplov, osobe u njemu ili bilo koja druga osoba.
- (2) Prevoz ili pokušaj prevoza opasnog tereta u suprotnosti s primjenljivim zakonodavstvima, uključujući i netačno etiketiranje, pakovanje i rukovanje opasnim teretom.

1.2. Priprema vazduhoplova

- (1) Neodgovarajuća vrsta goriva ili kontaminirano gorivo.
- (2) Izostanak, neodgovarajući ili neadekvatni postupak odleđivanja/zaštite od zaleđivanja vazduhoplova (*De-icing/Anti-icing*).

1.3. Poletanje i sletanje

- (1) Izletanje sa rulne staze ili sa poletno-sletne staze.
- (2) Stvari ili potencijalni neodobreni izlazak na rulnu stazu ili na poletno-sletnu stazu.
- (3) Neodobreni izlazak na dio završnog prilaza i poletanja (*Final Approach and Take-off Area (FATO)*).
- (4) Svako prekinuto poletanje.
- (5) Nemogućnost postizanja potrebnih ili ekvivalentnih performansi tokom poletanja, odustajanja od sletanja ili sletanja.
- (6) Stvarno poletanje ili pokušaj poletanja, prilaženje ili sletanje s nepravilno podešenom konfiguracijom.
- (7) Udar repom, elisom, vrhom krila ili gondolom tokom poletanja ili sletanja.
- (8) Prilaz nastavljen uz nepoštovanje kriterijuma za stabilisani prilaz koje nalaže operator vazduhoplova.
- (9) Nastavak instrumentalnog prilaženja ispod objavljenih minimuma s neadekvatnom vizuelnom referentnom tačkom.
- (10) Prisilno ili slijetanje iz predostrožnosti.
- (11) Kratko i dugo sletanje.
- (12) Tvrdo sletanje.

1.4. Sve faze leta

- (1) Gubitak kontrole.
- (2) Nepravilan položaj vazduhoplova, nagib vazduhoplova po poprečnoj osi veći od normalnog, ugao bočnog nagiba ili brzina leta neprikladni za uslove leta.
- (3) Neodobreno odstupanje od visine leta za više od 300 ft (U RVSM-u 200 ft) (*Level bust*).
- (4) Aktiviranje bilo koje vrste sistema zaštite koji se odnosi na anvelopu leta, uključujući i upozorenje sloma uzgona (*stall warning*), uključivanje upozorenja vibracijom komandne palice (*stick shaker*), potiskivača komandne palice (*stick pusher*) i automatske zaštite.
- (5) Nenamjerno odstupanje od namjeravane ili dodijeljene putanje leta za najmanje dvostruko potrebno navigaciono rastojanje ili 10 nautičkih milja.
- (6) Prekoračenje ograničenja iz leta kog priroda vazduhoplova.
- (7) Operacije s nepravilno podešenim visinomjerom.

- (8) Događaji povezani sa udarom izduvnog strujanja kod mlaznih motora ili sa jakim strujanjem uzrokovanim rotorom ili propelerom kojima se ugrozio ili mogao ugroziti vazduhoplov, osobe u njemu ili bilo koja druga osoba.
- (9) Pogrešno tumačenje automatizovanog naletin rada ili bilo koje informacije u okviru sistema informisanja pilotske kabine dostavljene letu koji posadi kojim se ugrozio ili mogao ugroziti vazduhoplov, osobe u njemu ili bilo koja druga osoba.

1.5. Druge vrste događaja

- (1) Nenamjerno oslobađanje tereta ili druge opreme koja se nosi spolja.
- (2) Gubitak svijesti o situaciji (uključujući i svijest o okruženju, naletin rada i sistemu, prostornu dezorijentiranost i vremenski okvir).
- (3) Svaki događaj kada su ljudske mogućnosti direktno uticale ili mogle uticati na nesreću ili ozbiljnu nezgodu.

2. TEHNIČKI DOGAĐAJI

2.1 Struktura i sistemi

- (1) Gubitak bilo kojeg dijela strukture vazduhoplova tokom leta.
- (2) Otkaz sistema.
- (3) Gubitak redundanse sistema.
- (4) Čišćenje bilo kojeg fluida kojim je prouzrokovana opasnost od požara ili mogućnost opasne kontaminacije konstrukcije, sistema ili opreme vazduhoplova ili kojim se ugrozilo ili moglo ugroziti vazduhoplov, osobe u njemu ili bilo koju drugu osobu.
- (5) Neispravnosti ili kvarovi na sistemu za gorivo koji su uticali na snabdijevanje gorivom i/ili njegovu distribuciju.
- (6) Neispravan rad ili kvar bilo kojeg sistema indikatora kada to rezultira zbunjivim indikacijama za posadu.
- (7) Neuočiv rad komandi letu, kao što su asimetrične ili zaglavljene komande letu (na primjer: za uzgon (zakrilca/pretkrilca), za otpor (spoileri), za kontrolu položaja (krilca, kormila visine, kormilo pravca).

2.2 Pogonski sistemi (uključujući i motore, propelere i sisteme rotora) i pomoćne pogonske jedinice (APU-i)

- (1) Kvar ili značajna neispravnost u radu bilo kojeg dijela propelera, rotora ili pogonskog sistema ili u upravljanju njima.
- (2) Oštećenje ili kvar glavnog/repnog rotora ili prenosa i/ili odgovarajućih sistema.
- (3) Gašenje plamena, prekid rada bilo kojeg motora tokom leta ili APU-a ako je potrebno da bude uključen (na primjer u operacijama povećanog doleta s dvomotornim vazduhoplovima – ETOPS (*Extended range Twin engine aircraft Operations*) ili u skladu sa listom minimalne opreme – MEL (*Minimum Equipment List*)).
- (4) Prekoraćenje operativnih limita rada motora, uključujući i prevelik broj obrtaja ili nemogućnost upravljanja brojem obrtaja bilo kojeg brzotirajućeg sastavnog dijela (na primjer: APU, vazdušni pokretanje, uređaj (mašina) sistema za hlađenje, motor vazdušne turbine, propeler ili rotor).
- (5) Kvar ili neispravan rad bilo kojeg dijela motora, APU-a ili prenosa koji uzrokuje jedan ili više sledećih slučajeva:
 - a. sistem obmotog potiska ne odaziva se na komande;
 - b. nemogućnost upravljanja snagom, potiskom ili brojem obrtaja motora (o/min);
 - c. gubitak/otpadanje sastavnih dijelova/krhotine.

3. INTERAKCIJA SA VAZDUHOPLOVNIM USLUGAMA U VAZDUŠNOM PROSTORU (ANS) I UPRAVLJANJEM VAZDUŠNIM SAOBRAĆAJEM (ATM)

- (1) Odobrenje kontrole letenja ATC (*Air Traffic Control clearance*) nije u skladu sa sigurnosnim zahtjevima.
- (2) Duži gubitak komunikacije sa ATS (*Air Traffic Service*) ili ATM jedinicom (*PLOC – Prolonged loss of communication*).
- (3) Oprećne instrukcije od različitih ATS jedinica koje bi mogle rezultirati gubitkom separacije između vazduhoplova.
- (4) Pogrešno tumačenje radio komunikacije koje je ugrozilo ili moglo ugroziti vazduhoplov, osobe u njemu ili bilo koju drugu osobu.
- (5) Namjerno odstupanje od ATC instrukcija koje je ugrozilo ili moglo ugroziti vazduhoplov, osobe u njemu ili bilo koju drugu osobu.

4. SLUČAJEVI NUŽDE I DRUGE KRITIČNE SITUACIJE

- (1) Svi događaji koji dovode do proglašenja slučajeva nužde („MAYDAY“ ili poziv „PAN“).

- (2) Sve vrste sagorijevanja, topljenja, dima, pare, vami enja, pregrijavanja, požara ili eksplozije.
- (3) Kontaminiran vazduh u pilotskoj kabini ili putni kom odjeljku koji je ugrozio ili mogao ugroziti vazduhoplov, osobe u njemu ili bilo koja druga osoba.
- (4) Propust leta ke ili kabinske posade vazduhoplova u primijeni ispravnog postupka za slu aj nužde ili vanredne situacije.
- (5) Upotreba bilo koje opreme za slu aj nužde ili vanredne situacije ime se uti e na letne karakteristike u letu ili sletanju.
- (6) Otkazivanje bilo kog sistema za spašavanje ili opreme za slu aj nužde koje je ugrozilo ili moglo ugroziti vazduhoplov, osobe u njemu ili bilo koja druga osoba.
- (7) Nemogu nost kontrole pritiska u kabini.
- (8) Kriti no niska koli ina goriva ili koli ina goriva na odredištu manja od potrebne kona ne rezerve goriva.
- (9) Svaka upotreba sistema za snabdijevanje kiseonikom posade.
- (10) Onesposobljenost bilo kog lana leta ke ili kabinske posade, što ima za posljedicu smanjenje ukupnog broja lanova posade ispod najmanjeg dopuštenog broja.
- (11) Umor posade koji uti e ili može uticati na njihovu sposobnost za sigurno obavljanje leta kih dužnosti.

5. SPOLJAŠNJA OKOLINA I METEOROLOGIJA

- (1) Sudar ili skori sudar na zemlji ili u vazduhu, s drugim vazduhoplovom, terenom ili preprekom¹.
- (2) ACAS RA (*Airborne Collision Avoidance System, Resolution Advisory* – Sistem za izbjegavanje sudara u vazduhu sa indikacijom obaveznog vertikalnog razdvajanja).
- (3) Aktiviranje sistema za upozorenje na blizinu tla kao što je GPWS (*Ground Proximity Warning System* – sistem za upozorenje na blizinu tla) / TAWS (*Terrain Awareness and Warning System* – sistem za upozoravanje i prepoznavanje terena).
- (4) Sudar vazduhoplova s divljim životinjama (*wildlife strike*) uključujući i sudar s pticama (*bird strike*).
- (5) Ošte enje/krotina udarom stranog tijela (FOD - *Foreign object damage/debris*).
- (6) Neokvnan nailazak na loše uslove površine poletno-sletne staze.
- (7) Let kroz vrtložnu brazdu (*Wake-turbulence*).
- (8) Ometanje vazduhoplova vatrenim oružjem, pirotehničkim sredstvima za vatromet, zmajem, laserskim osvjetljenjem, jakim svjetlom, laserima, daljinski upravljanim vazduhoplovnim sistemima, vazduhoplovnim modelom ili na slici an na in.
- (9) Udar munje (*lightning strike*) koji je prouzrokovao ošte enje na vazduhoplovu ili gubitak ili neispravnost bilo kojeg vazduhoplovnog sistema.
- (10) Let kroz grad – ledena zmca (*Hail encountered*) koji je prouzrokovao ošte enje na vazduhoplovu ili gubitak ili neispravnost bilo kojeg vazduhoplovnog sistema.
- (11) Let kroz područje jakih turbulencija (*Severe turbulence*) ili let kroz turbulenciju koja je prouzrokovala povrede osoba u vazduhoplovu ili se zahtijeva pregled vazduhoplova nakon leta.
- (12) Let kroz područje jakog smicanja vjetrova i olujnog nevremena (*significant wind shear or thunderstorm*) kojim se ugrozio ili mogao ugroziti vazduhoplov, osobe u njemu ili bilo koja druga osoba.
- (13) Let u uslovima zale ivanja (*icing*) koje je prouzrokovalo poteško e pri upravljanju, štetu na vazduhoplovu ili gubitak ili neispravnost bilo kojeg vazduhoplovnog sistema.
- (14) Ulazak u područje vulkanskog pepela (*Volcanic ash*).

6. BEZBJEDNOST (*Security*)

- (1) Prijetnja bombom ili otmica.
- (2) Poteško e u kontroli alkoholisanih, nasilnih putnika ili putnika neprihvatljivog ponašanja (*Difficulty in controlling intoxicated, violent or unruly passengers*).
- (3) Otkrivanje slijepog putnika (*Discovery of a stowaway*).

¹ Prepreke podrazumijevaju i vozila.

ANEKS II

DOGA AJI POVEZANI S TEHNI KIM USLOVIMA, ODRŽAVANJEM I POPRAVKOM VAZDUHOPLOVA

1. PROIZVODNJA

Proizvodi, dijelovi i uređaji iz proizvodne organizacije sa odstupanjima od primjenjivih projektnih podataka koji bi mogli dovesti do moguće nesigurne situacije kako je utvrđeno sa imaćem sertifikata tipa ili odobrenja projekta.

2. PROJEKTOVANJE

Bilo koja greška, neispravan rad, kvar ili drugi događaj koji se odnosi na proizvod, dio ili uređaj koji je prouzrokovao ili bi mogao prouzrokovati nesigurnu situaciju.

Napomena: Spisak se primjenjuje na događaje povezane s proizvodom, dijelom ili uređajem obuhvaćene sertifikatom tipa, ograničenim sertifikatom tipa, dodatnim sertifikatom tipa, ETSO ovlaštenjem, odobrenjem projekta veće popravke ili bilo kojim drugim relevantnim odobrenjem za koje se smatra da je izdato u skladu sa Uredbom Komisije (EU) br. 748/2012².

3. ODRŽAVANJE I VOŠENJE KONTINUIRANE PLOVIDBENOSTI

- (1) Ozbiljno oštećenje strukture (na primjer: napukline, trajna deformacija, delaminacija, odvajanje, sagorijevanje, pretjerana istrošenost ili korozija) uočeno tokom održavanja vazduhoplova ili komponente.
- (2) Ozbiljno curenje ili kontaminacija fluida (na primjer: hidrauličnih tečnosti, goriva, ulja, gasa ili drugih fluida).
- (3) Kvar ili neispravan rad bilo kojeg dijela motora ili pogonskog sistema i/ili prenosa koji za posledicu ima jedan ili više sledećih slučajeva:
 - (a) gubitak/otpadanje sastavnih dijelova/krhotine;
 - (b) otkazivanje nosive strukture motora.
- (4) Oštećenje, otkazivanje ili kvar propelera koji bi mogli imati za posledicu odvajanje propelera ili njegovih važnijih dijelova tokom leta i/ili neispravan rad kontrola propelera.
- (5) Oštećenje, otkazivanje ili kvar prenosnika/priključka glavnog rotora koji bi mogli imati za posledicu odvajanje sklopa rotora tokom leta i/ili neispravan rad kontrola rotora.
- (6) Značajno neispravno funkcionisanje sigurnosnog sistema za kritične situacije ili opreme uključujući i sistem za slučaj nužde ili opreme tokom ispitivanja u okviru održavanja ili nemogućnost aktiviranja tih sistema nakon održavanja.
- (7) Nepravilno sastavljeni ili ugrađeni sastavni dijelovi vazduhoplova uoči tokom inspekcije ili postupka ispitivanja dijelova koji nisu predmet te inspekcije ili postupka ispitivanja.
- (8) Pogrešna procjena ozbiljnog kvara ili ozbiljno nepridržavanje procedure po Listi minimalne opreme (MEL) i Tehnici knjizi vazduhoplova (TLB).
- (9) Ozbiljno oštećenje sistema električnih kablova i priključaka (EWS – *Electrical Wiring Interconnection System*).
- (10) Svaki kvar na kritičnom dijelu sa ograničenim vijekom trajanja koji za posledicu ima zamjenu dijela prije isteka njegova vijeka trajanja.
- (11) Upotreba proizvoda, komponenti ili materijala nepoznatog, sumnjivog porijekla ili neispravnih kritičnih komponenti.
- (12) Obmanjujući, netačni ili nepotpuni primjenjivi podaci o održavanju ili postupci koji bi mogli dovesti do značajnih grešaka u održavanju, uključujući i jezičnu problematiku.
- (13) Netačna kontrola ili primjena ograničenja održavanja vazduhoplova ili planiranog održavanja.
- (14) Otpuštanje vazduhoplova u upotrebu nakon održavanja u slučaju da postoji bilo kakva neusaglašenost kojom se ugrožava sigurnost u letu.
- (15) Ozbiljno oštećenje izazvano na vazduhoplovu za vrijeme aktivnosti održavanja zbog nepravilnog održavanja ili

² Commission Regulation (EU) No 748/2012 of 3 August 2012 laying down implementing rules for the airworthiness and environmental certification of aircraft and related products, parts and appliances, as well as for the certification of design and production organisations (OJ L 224, 21.8.2012, p. 1).

upotrebe neprikladne ili neispravne opreme za zemaljsku podršku koja zahtijeva dodatne aktivnosti održavanja.

(16) Utvrđeno dešavanje (događaj) sagorijevanja, topljenja, dima, varenja, pregrijavanja ili požara.

(17) Svaki događaj kada su ljudske mogućnosti, uključujući i umor osoblja, direktno doprinijele ili mogle doprinijeti nesreći ili ozbiljnoj nezgodi.

(18) Značajna neispravnost, problem s pouzdanošću ili problem koji se ponavlja u vezi sa kvalitetom snimanja koji obuhvata sistem snimanja podataka o letu (npr. uređaj za snimanje podataka o letu (FDR), sistem za snimanje data link-a (*data link recording*) ili uređaj za snimanje zvukova u pilotskoj kabini (CVR)) ili nedostatak informacija potrebnih radi osiguravanja ispravnosti sistema snimanja podataka o letu.

ANEKS III

DOGAĐAJI POVEZANI SA USLUGAMA I OPREMOM U VAZDUŠNOJ PLOVIDBI

Napomena: Ovaj Aneks je strukturiran tako da su svi bitni događaji povezani s kategorijama aktivnosti tokom kojih su obično posmatrani, u skladu sa iskustvom, a sve u cilju olakšavanja prijavljivanja tih događaja. Međutim, ovaj opis se ne može tumačiti u smislu da se događaji ne smiju prijaviti u slučaju kad nastanu izvan kategorija aktivnosti s kojima su povezani u listi.

1. DOGAĐAJI KOJI SE ODOSE NA VAZDUHOPLOV

(1) Sudar ili skori sudar na zemlji ili u vazduhu, vazduhoplova s drugim vazduhoplovom, terenom ili preprekom³, uključujući i blisko približavanje terenu u kontrolisanom letu (*near CFTT*).

(2) Povreda propisanih minimuma razdvajanja⁴.

(3) Neadekvatno razdvajanje⁵.

(4) Indikacije sistema ACAS RA.

(5) Sudar vazduhoplova s divljim životinjama uključujući i sudar s pticama.

(6) Izletanje sa rulne staze ili sa poletno-sletne staze.

(7) Stvarni ili potencijalni neodobreni izlazak na rulnu stazu ili na poletno-sletnu stazu.

(8) Neodobreni izlazak na dio završnog prilaza i poletanja (*Final Approach and Take-off Area (FATO)*).

(9) Odstupanje vazduhoplova od ATC odobrenja.

(10) Odstupanje vazduhoplova od primjenjivih pravila upravljanja vazdušnim saobraćajem (ATM):

(a) odstupanje vazduhoplova od primjenjivih izdatih ATM procedura;

(b) neodobreni ulazak u vazdušni prostor uključujući i neodobreno probijanje vazdušnog prostora;

(c) odstupanje od propisanog nošenja opreme i postupaka povezanih sa ATM-om, koji su obavezni prema primjenjivim propisima.

(11) Događaji koji se odnose na nejasnoće oko pozivnog znaka.

2. POGORŠANJE ILI POTPUNO OTKAZIVANJE USLUGA ILI FUNKCIJA

(1) Nemogućnost pružanja ATM usluga ili izvršenja ATM funkcija:

(a) nemogućnost pružanja usluga vazdušnog saobraćaja ili izvršenja funkcija usluga vazdušnog saobraćaja;

(b) nemogućnost pružanja usluga upravljanja vazdušnim prostorom ili izvršenja funkcija upravljanja vazdušnim prostorom;

(c) nemogućnost pružanja usluga upravljanja protokom vazdušnog saobraćaja i usluga upravljanja kapacitetima ili izvršenja funkcija upravljanja kapacitetima i protokom vazdušnog saobraćaja.

³ Prepreka uključujući vozilo

⁴ Odnosi se na situaciju u kojoj se ne zadrže propisani minimumi razdvajanja između vazduhoplova ili između vazduhoplova i vazdušnog prostora za koji su minimumi razdvajanja propisani.

⁵ U nedostatku propisanih minimuma razdvajanja, situacija gdje su vazduhoplovi uopisno preblizu jedan drugome da bi piloti mogli osigurati siguran razmak između njih.

- (2) izostavljene ili značajno netačne, oštećene, neadekvatne ili informacije koje dovode u zabludu, izdate od bilo koje službe za podršku⁶, uključujući i informacije koje se odnose na loše stanje površine poletno-sletne staze.
- (3) Nemogućnost pružanja usluga komunikacije.
- (4) Nemogućnost pružanja usluga nadzora u vazdušnom saobraćaju.
- (5) Nemogućnost funkcije obrade podataka i distribucije podataka.
- (6) Nemogućnost pružanja usluge u vazdušnoj plovidbi.
- (7) Nemogućnost zaštite ATM sistema koji je imao ili mogao imati direktan negativan uticaj na sigurno pružanje usluge.
- (8) Značajno preopterećenje ATS sektora/pozicije što bi moglo dovesti do potencijalnog pogoršanja u pružanju usluge.
- (9) Netajno primanje ili tumačenje značajnih poruka, uključujući i nedostatak razumijevanja jezika koji se koristi, kad je to imalo ili moglo imati direktan negativan uticaj na sigurno pružanje usluge.
- (10) Duži gubitak komunikacije sa vazduhoplovom ili drugom ATS jedinicom (PLOC).

3. OSTALI DOGAĐAJI

- (1) Proglašenje slučaja nužde („MAYDAY“ ili poziv „PAN“).
- (2) Značajno eksterno ometanje pružanja usluga u vazdušnoj plovidbi (na primjer: radio stanice koje predaju signale u FM frekvencijskom pojasu, interferencije koje mogu nastati sa ILS-om (sistem za instrumentalno sletanje), VOR-om (svesmjerne VHF radiofar) i komunikacija).
- (3) Ometanje vazduhoplova, jedinice usluga u vazdušnom saobraćaju ili radio komunikacije vatrenim oružjem, pirotehničkim sredstvima za vatromet, zmajem, laserskim osvjetljenjem, jakim svjetlom, laserima, daljinski upravljanim vazduhoplovnim sistemima, modelom vazduhoplova ili na sličan način.
- (4) Ispuštanje goriva.
- (5) Prijetnja bombom ili otmica.
- (6) Umor koji utiče ili može uticati na sposobnost za sigurno obavljanje dužnosti u vazdušnoj plovidbi ili vazdušnom saobraćaju.
- (7) Svaki događaj kada su ljudske mogućnosti, uključujući i umor osoblja, direktno doprinijele ili mogle doprinijeti nesreći ili ozbiljnoj nezgodi.

ANEKS IV

DOGAĐAJI POVEZANI SA AERODROMIMA I ZEMALJSKIM USLUGAMA

1. UPRAVLJANJE SIGURNOŠĆU NA AERODROMU

Napomena: Ovaj dio je strukturiran tako da su svi bitni događaji povezani s kategorijama aktivnosti tokom kojih su obično posmatrani, u skladu sa iskustvom, a sve u cilju olakšavanja prijavljivanja tih događaja. Međutim, ovaj opis se ne može tumačiti u smislu da se događaji ne smiju prijaviti u slučaju kad nastanu izvan kategorija aktivnosti s kojima su povezani u listi.

1.1. Događaji u vezi sa vazduhoplovom i preprekom

- (1) Sudar ili skori sudar na zemlji ili u vazduhu, vazduhoplova s drugim vazduhoplovom, terenom ili preprekom¹.
- (2) Sudar vazduhoplova s divljim životinjama uključujući i sudar s pticama.
- (3) Izlijetanje sa rulne staze ili s poletno-sletne staze.
- (4) Stvarni ili potencijalni neodobreni izlazak na rulnu stazu ili na poletno-sletnu stazu.
- (5) Neodobreni izlazak na dio završnog prilaza i poletanja (*Final Approach and Take-off Area (FATO)*).
- (6) Odstupanje vazduhoplova ili vozila od odobrenja, uputstva ili ograničenja tokom rada na operativnoj površini aerodroma (na primjer: pogrešna poletno-sletna staza, rulna staza ili ograničeni dio aerodroma).
- (7) Strani objekt (FOD) na operativnoj površini koji je ugrozio ili mogao ugroziti vazduhoplov, osobe u njemu ili bilo koju drugu osobu.

⁶ Na primjer: usluga vazdušnog saobraćaja (ATS), automatske informacije terminala (ATIS), meteorološke službe, navigacijska baza podataka, mape, karte, usluga vazduhoplovnog informiranja (AIS), priručnici.

- (8) Prepreke na aerodromu ili u blizini aerodroma koje nisu objavljene u Zborniku vazduhoplovnih informacija (AIP – *Aeronautical Information Publication*) ili u obavještenju NOTAM (*Notice to Airmen*) i/ili koje nisu pravilno označene ili osvijetljene.
- (9) Ometanje pri izguravanju (*push-back*), vožnji unazad (*power back*) ili taksiranju uzrokovano vozilima, opremom ili osobama.
- (10) Putnici ili neovlašćene osobe ostavljene na stajanci bez nadzora.
- (11) Događaji povezani sa udarom izduvnog strujanja kod mlaznih motora ili sa jakim strujanjem uzrokovanim rotorom ili propelerom kojima se ugrozio ili mogao ugroziti vazduhoplov, osobe u njemu ili bilo koja druga osoba.
- (12) Proglašenje slušajnužde („MAYDAY“ ili poziv „PAN“).

1.2. Pogoršanje ili potpuno otkazivanje usluga ili funkcija

- (1) Otkazivanje ili gubitak komunikacije između:
 - (a) aerodroma, vozila ili zemaljskog osoblja i jedinice usluga u vazdušnom saobraćaju ili jedinice za upravljanje postupcima na stajanci;
 - (b) jedinice za upravljanje postupcima na stajanci i vazduhoplova, vozila ili jedinice usluga u vazdušnom saobraćaju.
- (2) Značajna greška, neispravan rad ili kvar opreme ili sistema aerodroma čime se ugrozio ili mogao ugroziti vazduhoplov ili osobe u njemu.
- (3) Značajni nedostaci u rasvjeti, oznakama ili znakovima aerodroma.
- (4) Otkaz sistema za upozoravanje u slušajnužde na aerodromu.
- (5) Spasilačke i vatrogasne službe nisu dostupne prema primjenjivim uslovima.

1.3. Ostali događaji

- (1) Požar, dim, eksplozije u aerodromskim uređajima i objektima ili njihovoj blizini kao i na opremi čime se ugrozio ili mogao ugroziti vazduhoplov, osobe u njemu ili bilo koja druga osoba.
- (2) Događaji povezani sa bezbjednošću u aerodroma (na primjer: nezakonit ulazak, sabotaza, prijetnja bombom).
- (3) Nedostatak obavještanja o značajnoj promjeni radnih uslova aerodroma čime se ugrozio ili mogao ugroziti vazduhoplov, osobe u njemu ili bilo koja druga osoba.
- (4) Izostanak, neodgovarajući ili neadekvatni postupak odleivanja/zaštite od zaleivanja vazduhoplova.
- (5) Izlivanje velikih količina goriva tokom punjenja vazduhoplova gorivom.
- (6) Punjenje kontaminiranog goriva ili neodgovarajućevrste goriva ili drugih osnovnih fluida (uključujući i kiseonik, azot, ulje i vodu za piće).
- (7) Nesnalaženje u lošim uslovima površine poletno-sletne staze.
- (8) Svaki događaj kada su ljudske mogućnosti, uključujući i umor osoblja, direktno doprinijele ili mogle doprinijeti nesreći ili ozbiljnoj nezgodi.

2. ZEMALJSKO OPSLUŽIVANJE VAZDUHOPLOVA

Napomena: Ovaj dio je strukturiran tako da su svi bitni događaji povezani s kategorijama aktivnosti tokom kojih su obično posmatrani, u skladu sa iskustvom, a sve u cilju olakšavanja prijavljivanja tih događaja. Međutim, ovaj opis se ne može tumačiti u smislu da se događaji ne smiju prijaviti u slušajnu kad nastanu izvan kategorija aktivnosti s kojima su povezani u listi.

2.1. Događaji povezani sa vazduhoplovom i aerodromom

- (1) Sudar ili skori sudar na zemlji ili u vazduhu, vazduhoplova s drugim vazduhoplovom, terenom ili preprekom¹.
- (2) Neodobreni izlazak na rulnu stazu ili na poletno-sletnu stazu.
- (3) Izlijetanje sa rulne staze ili s poletno-sletne staze.
- (4) Značajno kontaminiranje strukture, sistema i opreme vazduhoplova uzrokovano prevozom prtljaga, pošte ili tereta.
- (5) Ometanje pri izguravanju (*push-back*), vožnji unazad (*power back*) ili taksiranju uzrokovano vozilima, opremom ili osobama.
- (6) Strani objekat (FOD) na operativnoj površini koji je ugrozio ili mogao ugroziti vazduhoplov, osobe u njemu ili bilo koju drugu osobu.
- (7) Putnici ili neovlašćene osobe ostavljene na stajanci bez nadzora.

- (8) Požar, dim, eksplozije u aerodromskim uređajima i objektima ili njihovoj blizini kao i na opremi time se ugrozio ili mogao ugroziti vazduhoplov, osobe u njemu ili bilo koja druga osoba.
- (9) Događaji povezani sa bezbjednošću u aerodroma (na primjer: nezakonit ulazak, sabotaža, prijetnja bombom).

2.2. Degradacija ili potpuno otkazivanje usluga ili funkcija

- (1) Otkazivanje ili gubitak komunikacije sa vazduhoplovom, vozilom, jedinicom usluga u vazdušnom saobraćaju ili jedinice za upravljanje postupcima na stajanci;
- (2) Značajna greška, neispravan rad ili kvar opreme ili sistema aerodroma koji je ugrozio ili mogao ugroziti vazduhoplov ili osobe u njemu.
- (3) Značajni nedostaci u rasvjeti, oznakama ili znakovima aerodroma.

2.3. Posebni događaji povezani sa zemaljskim opsluživanjem

- (1) Nepravilan prihvat i otprema ili ukrcaj putnika, prtljaga, pošte ili tereta, koji bi mogao znatno uticati na masu i/ili uravnoteženje vazduhoplova (uključujući i značajne greške u proračunu opterećenja).
- (2) Oprema za ukrcaj/iskrcaj u/vazduhoplova nije pravovremeno uklonjena zbog čega su ugrožene osobe u njemu.
- (3) Neispravan razmještaj ili izvršavanje prtljaga, pošte ili tereta time bi se na bilo koji način mogao ugroziti vazduhoplov, njegova oprema ili osobe u njemu, ili spriječiti evakuaciju u slučaju nužde.
- (4) Prevoz, pokušaj prevoza ili rukovanje opasnim teretom što je rezultiralo ili moglo rezultirati ugrožavanjem operativne sigurnosti ili dovelo do nesigurne situacije (na primjer: nezgoda ili nesreća povezana sa opasnim teretom kako je definisano u ICAO Tehničkim instrukcijama¹).
- (5) Nepoštovanje odredbi povezanih sa uparivanjem prtljaga i putnika.
- (6) Nepoštovanje zahtijevanih postupaka zemaljskog opsluživanja vazduhoplova i servisiranja, posebno s obzirom na odleivanje, punjenje gorivom ili postupke utovara, uključujući i nepravilno postavljanje ili uklanjanje opreme.
- (7) Izlivanje velikih količina goriva tokom punjenja vazduhoplova gorivom.
- (8) Punjenje neispravnom količinom goriva koja bi mogla znatno uticati na dolet, performanse, ravnotežu ili strukturalnu vrstu u vazduhoplova.
- (9) Punjenje kontaminiranim gorivom ili neodgovarajućom vrstom goriva ili drugih ključnih fluida (uključujući i kiseonik, azot, ulje i vodu za piće).
- (10) Otkazivanje, neispravan rad ili kvar zemaljske opreme koja se koristi za zemaljsko opsluživanje usljed čega dolazi do oštećenja ili moguće oštećenja vazduhoplova (na primjer: ruda za vuču ili zemaljski izvor napajanja vazduhoplova električnom energijom (GPU – *Ground Power Unit*)).
- (11) Izostanak, neodgovarajući i neadekvatni postupak odleivanja/zaštite protiv zaleivanja vazduhoplova.
- (12) Oštećenje vazduhoplova opremom za opsluživanje ili vozilima, uključujući i prethodno neprijavljeni šteti.
- (13) Svaki događaj kada su ljudske mogući nosi, uključujući i umor osoblja, direktno doprinijele ili mogle doprinijeti nesreći ili ozbiljnoj nezgodi.

ANEKS V

DOGAĐAJI POVEZANI SA VAZDUHOPLOVIMA KOJI NISU KOMPLEKSNI VAZDUHOPLOVI NA MOTorni POGON, UKLJUČUJUĆI I JEDRILICE I VAZDUHOPLOVE LAKŠE OD VAZDUHA

Za potrebe ovog Priloga:

- (a) „vazduhoplovi koji nisu kompleksni vazduhoplovi na motorni pogon” podrazumijevaju sve vazduhoplove osim onih koji su definisani članom 3. tačka (j) Uredbe (EZ) br. 216/2008
- (b) „jedrilica” ima značenje navedeno u članu 2. tačka 117. Sprovedbene uredbe Komisije (EU) br. 923/2012¹
- (c) „vazduhoplovi lakši od vazduha” ima značenje navedeno u tački ML10. odjeljka „Definicije pojmova korištenih u ovom popisu” Priloga Direktivi 2009/43/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta²

1. VAZDUHOPLOVI KOJI NISU KOMPLEKSNI VAZDUHOPLOVI NA MOTorni POGON, ISKLJUČUJUĆI I JEDRILICE I VAZDUHOPLOVE LAKŠE OD VAZDUHA

Napomena: Ovaj dio je strukturiran tako da su svi bitni događaji povezani s kategorijama aktivnosti tokom kojih su obično posmatrani, u skladu sa iskustvom, a sve u cilju olakšavanja prijavljivanja tih događaja. Međutim, ovaj opis se ne može tumačiti u smislu da se događaji ne smiju prijaviti u slučaju kad nastanu izvan kategorija aktivnosti s kojima su povezani u listi.

1.1 Leta ke operacije

- (1) Nenamjerni gubitak kontrole.
- (2) Sletanje izvan predviđenog područja za sletanje.
- (3) Nemogućnost postizanja ili nepostizanje potrebnih performansi vazduhoplova otkivanih u uobičajenim uslovima tokom poletanja, penjanja ili sletanja.
- (4) Neodobreni izlazak na poletno-sletnu stazu.
- (5) Izletanje s poletno-sletne staze.
- (6) Bilo koji let koji je obavljen vazduhoplovom koji nije plovidben ili za koji priprema leta nije obavljena, čime se ugrozio ili mogao ugroziti vazduhoplov, osobe u njemu ili bilo koja druga osoba.
- (7) Nenamjerna let u instrumentalnim meteorološkim uslovima (IMC) vazduhoplova koji nisu odobreni prema pravilima instrumentalnog letenja (IFR – *Instrument flight rules*), ili pilota koji nije osposobljen za letove po IFR-u, čime se ugrozio ili mogao ugroziti vazduhoplov, osobe u njemu ili bilo koja druga osoba.
- (8) Nenamjerno oslobađanje tereta⁷.

1.2 Tehnički događaji

- (1) Neobičajeno jake vibracije (na primjer: „drhtanje” krilca ili kornila visine ili propelera).
- (2) Bilo koja komanda leta ne radi ispravno ili je odspojena.
- (3) Kvar ili značajno propadanje strukture vazduhoplova.
- (4) Gubitak bilo kojeg dijela strukture ili uređaja vazduhoplova tokom leta.
- (5) Kvar motora, rotora, propelera, sistema za gorivo ili drugog važnog sistema.
- (6) Curenje bilo kog fluida kojim je prouzrokovana opasnost od požara ili mogućnost opasne kontaminacije strukture, sistema ili opreme vazduhoplova ili opasnost za osobe u vazduhoplovu.

1.3 Interakcija sa uslugama u vazdušnoj plovidbi i upravljanju vazdušnim saobraćajem

- (1) Interakcija sa uslugama u vazdušnoj plovidbi (na primjer: pružanje pogrešnih usluga, zbunjivanje a komunikacija ili odstupanje od odobrenja) čime se ugrozio ili mogao ugroziti vazduhoplov, osobe u njemu ili bilo koja druga osoba.
- (2) Neodobreni ulazak u vazdušni prostor.

1.4 Služajevi nužde i druge kritične situacije

- (1) Bilo koji događaj koji dovodi do poziva u slučaju nužde.
- (2) Požar, eksplozija, dim, otrovni gasovi ili otrovne pare u vazduhoplovu.
- (3) Onesposobljenost pilota da obavlja bilo koji zadatak.

1.5 Spoljašnja okolina i meteorologija

- (1) Sudar na zemlji ili u vazduhu, s drugim vazduhoplovom, terenom ili preprekom¹.
- (2) Skori sudar na zemlji ili u vazduhu, s drugim vazduhoplovom, terenom ili preprekom¹ koji zahtijeva manevrisanje u slučaju nužde kako bi se izbjegao sudar.
- (3) Sudar vazduhoplova s divljim životinjama uključujući i sudar s pticama koji je prouzrokovao oštećenje na vazduhoplovu ili gubitak ili neispravnost bilo koje ključne funkcije.
- (4) Ometanje vazduhoplova vatrenim oružjem, pirotehničkim sredstvima za vatromet, zmajem, laserskim osvjetljenjem, jakim svjetlom, laserima, daljinski upravljanim vazduhoplovnim sistemima, modelom vazduhoplova ili na slici na ekranu.
- (5) Udar munje koji je prouzrokovao oštećenje na vazduhoplovu ili otkazivanje njegovih funkcija.
- (6) Let kroz područje jakih turbulencija čime su prouzrokovane povrede osoba u vazduhoplovu ili potreba za pregledom vazduhoplova nakon leta.
- (7) Zaleđivanje uključujući i zaleđivanje karburatora kojim se ugrozio ili mogao ugroziti vazduhoplov, osobe u njemu ili bilo koja druga osoba.

2. JEDRILICE (GLIDERS)

Napomena: Ovaj dio je strukturiran tako da su svi bitni događaji povezani s kategorijama aktivnosti tokom kojih su obično posmatrani, u skladu sa iskustvom, a sve u cilju olakšavanja prijavljivanja tih događaja. Međutim, ovaj opis se ne može

⁷ Ova tačka primjenjuje se samo na komercijalne djelatnosti u smislu člana 3. tačka i. Uredbe (EZ) br. 216/2008.

tumažiti u smislu da se događaji ne smiju prijaviti u slučaju kad nastanu izvan kategorija aktivnosti s kojima su povezani u listi.

2.1 Leta ke operacije

- (1) Nenamjerni gubitak kontrole.
- (2) Događaj pri kojem pilot jedrilice nije mogao otpustiti užet vitla ili rudu za aerovitu u ime je bio primoran koristiti postupak u slučaju nužde.
- (3) Bilo koje otpuštanje užeta vitla ili rude za aerovitu u ako se otpuštanjem ugrozila ili mogla ugroziti jedrilica, osobe u njoj ili bilo koja druga osoba.
- (4) U slučaju motorne jedrilice, kvar motora tokom poletanja.
- (5) Bilo koji let koji je obavljen jedrilicom koja nije plovidbena ili za koju priprema leta nije obavljena u potpunosti, ime se ugrozila ili mogla ugroziti jedrilica, osobe u njoj ili bilo koja druga osoba.

2.2 Tehni ki događaji

- (1) Neumjereno jake vibracije (na primjer: „drhtanje” krilca ili kornila visine ili propelera).
- (2) Bilo koja komanda leta ne radi ispravno ili je otkopjena.
- (3) Kvar ili značajno propadanje strukture jedrilice.
- (4) Gubitak bilo kojeg dijela strukture ili uređaja jedrilice tokom leta.

2.3 Interakcija sa uslugama u vazdušnoj plovidbi i upravljanju vazdušnim saobraćajem

- (1) Interakcija sa uslugama u vazdušnoj plovidbi (na primjer: pružanje pogrešnih usluga, zbunjujuća komunikacija ili odstupanje od odobrenja) ime se ugrozila ili mogla ugroziti jedrilica, osobe u njoj ili bilo koja druga osoba.
- (2) Neodobreni ulasci u vazdušni prostor.

2.4 Služajevi nužde i druge kriti ne situacije

- (1) Bilo koji događaj koji dovodi do poziva u slučaju nužde.
- (2) Sve situacije u kojima nije dostupno sigurno područje za sletanje.
- (3) Požar, eksplozija, dim, otrovni gasovi ili otrovne pare u jedrilici.
- (4) Onesposobljenost pilota da obavlja bilo koji zadatak.

2.5 Spoljašnja okolina i meteorologija

- (1) Sudar na zemlji ili u vazduhu, sa vazduhoplovom, terenom ili preprekom⁸.
- (2) Skori sudar na zemlji ili u vazduhu, sa vazduhoplovom, terenom ili preprekom⁸ koji zahtijeva manevrisanje u slučaju nužde kako bi se izbjegao sudar.
- (3) Ometanje jedrilice vatrenim oružjem, pirotehničkim sredstvima za vatromet, zmajem, laserskim osvjetljenjem, jakim laserskim svjetlom, daljinski upravljanim vazduhoplovnim sistemima, modelom vazduhoplova ili na slici an na in.
- (4) Udar munje koji je prouzrokovao oštećenje na jedrilici.

3 VAZDUHOPLOVI LAKŠI OD VAZDUHA (BALONI I VAZDUŠNI BRODOVI)

Napomena: Ovaj dio je strukturiran tako da su svi bitni događaji povezani s kategorijama aktivnosti tokom kojih su obično posmatrani, u skladu sa iskustvom, a sve u cilju olakšavanja prijavljivanja tih događaja. Međutim, ovaj opis se ne može tumažiti u smislu da se događaji ne smiju prijaviti u slučaju kad nastanu izvan kategorija aktivnosti s kojima su povezani u listi.

3.1 Leta ke operacije

- (1) Bilo koji let koji je obavljen vazduhoplovom lakšim od vazduha koji nije plovidben ili za koje priprema leta nije obavljena u potpunosti, ime se ugrozilo ili moglo ugroziti vazduhoplovom lakšim od vazduha, osobe u njemu ili bilo koje druge osobe.
- (2) Nenamjerno trajno gašenje plamena.

3.2 Tehni ki događaji

- (1) Otkaz bilo kog od sledećih dijelova ili upravljaćih jedinica: potopna cijev boce za gas, remenica za upravljanje kupolom, konopac za upravljanje, konopac za vezivanje, zaptivka ventila na gorioniku, zaptivka ventila na boci za gas, alka, oštećenje na crijevima za dovod gasa, uzgonskom gasnom ventilu, kupola ili baloneta, ventilatoru, sigurnosni ventil za pritisak (gasni balon), vitlu (za gas balone koji su vezani za zemlju).
- (2) Značajno oticanje ili gubitak uzgonskog gasa (na primjer: poroznost, nemogućnost zatvaranja ventila za uzgonski gas).

⁸ Prepreka uključuje vozilo

3.3 Interakcija sa uslugama u vazdušnoj plovidbi i upravljanju vazдушnim saobraćajem

(1) Interakcija sa uslugama u vazdušnoj plovidbi (na primjer: pružanje pogrešnih usluga, zbunjivanje a komunikacija ili odstupanje od odobrenja) ime se ugrozio ili mogao ugroziti vazduhoplov lakši od vazduha, osobe u njoj ili bilo koja druga osoba.

(2) Neodobreni ulasci u vazdušni prostor.

3.4 Služajevi nužde i druge kritične situacije

(1) Bilo koji događaj koji dovodi do poziva u služaj nužde.

(2) Požar, eksplozija, dim ili otrovne pare u vazduhoplovu lakšem od vazduha (iznad uobičajenog rada plamenika).

(3) Osobe u vazduhoplovu lakšem od vazduha izbačene iz košare ili gondole.

(4) Onesposobljenost pilota da obavlja bilo koji zadatak.

(5) Nenamjerno podizanje ili vučena zemaljske posade, što dovodi do smrtnog služaja ili povrede osobe.

3.5 Spoljašnja okolina i meteorologija

(1) Sudar ili skori sudar na zemlji ili u vazduhu, sa vazduhoplovom, terenom ili preprekom¹ koji je ugrozio ili je mogao ugroziti vazduhoplov lakši od vazduha, osobe u njemu ili bilo koju drugu osobu.

(2) Ometanje vazduhoplova lakšeg od vazduha vatrenim oružjem, pirotehničkim sredstvima za vatromet, zmajem, laserskim osvjetljenjem, jakim laserskim svjetlom, daljinski upravljanim vazduhoplovnim sistemima, modelom vazduhoplova ili na sličan način.

(3) Neodgovarajući nailazak na nepovoljne vremenske uslove koji je ugrozio ili mogao ugroziti vazduhoplov lakši od vazduha, osobe u njemu ili bilo koju drugu osobu.

SPISAK ZAHTJEVA PRIMJENLJIVIH NA ŠEME OBAVEZNOG I DOBROVOLJNOG PRIJAVLJIVANJA DOGA AJA

Napomena: Polja za unos podataka moraju da budu popunjena potrebnim informacijama. Ukoliko nije moguće da nadležne vlasti država članica ili Agencija (EASA) uključe te informacije jer im nisu dostavljene od strane organizacije ili podnosioca prijave, polje za unos može da se popuni sa „nepoznato“. Ipak, da bi se obezbijedilo prenošenje odgovarajućih informacija, korišćenje riječi „nepoznato“ treba da se, koliko je to moguće, izbjegava, i izvještaj treba, ukoliko je moguće, da bude kasnije popunjen informacijama.

1. ZAJEDNIČKA OBAVEZNA POLJA ZA UNOS PODATAKA

Prilikom unosa, informacija o svakom obavezno prijavljenom događaju i, u najvećoj mogućoj mjeri, o svakom dobrovoljno prijavljenom događaju u svoje baze podataka, organizacije, države članice i Agencija (EASA) moraju da obezbijede da prijave događaja evidentirane u njihovim bazama podataka sadrže u najmanjoj mjeri sledeće informacije:

- (1) Naslov
 - Naslov
- (2) Informacije za unos
 - Odgovorni (*Responsible*) subjekat
 - Zavodni broj
 - Status događaja
- (3) Kada
 - UTC datum
- (4) Gdje
 - Država/područje događaja
 - Lokacija događaja
- (5) Klasifikacija
 - Klasa događaja
 - Kategorija događaja
- (6) Opis događaja
 - Jezik kojim je opisan događaj
 - Opis događaja
- (7) Događaji
 - Vrsta događaja
- (8) Klasifikacija rizika

2. POSEBNA OBAVEZNA POLJA ZA UNOS PODATAKA**2.1. Polja za unos podataka koji se odnose na vazduhoplove**

Prilikom unosa, informacija o svakom obavezno prijavljenom događaju i, u najvećoj mogućoj mjeri, o svakom dobrovoljno prijavljenom događaju u svoje baze podataka, organizacije, države članice i Agencija (EASA) moraju da obezbijede da prijave događaja evidentirane u njihovim bazama podataka sadrže u najmanjoj mjeri sledeće informacije:

- (1) Identifikacija vazduhoplova
 - Država registra
 - Proizvođač/model/serija
 - Serijski broj vazduhoplova
 - Registracija vazduhoplova
 - Pozivni znak
- (2) Operacija vazduhoplovom
 - Operator
 - Vrsta operacije
- (3) Opis vazduhoplova
 - Kategorija vazduhoplova
 - Vrsta pogonske grupe
 - Težinska grupa

- (4) Istorija leta
 - Posljednja ta ka odlaska
 - Planirano odredište
 - Faza leta
- (5) Meteorološke prilike
 - Relevantne meteorološke prilike

2.2. Polja za unos podataka koji se odnose na usluge u vazdušnoj plovidbi

Prilikom unosa, informacija o svakom obavezno prijavljenom događaju i, u najvećoj mogućoj mjeri, o svakom dobrovoljno prijavljenom događaju u svoje baze podataka, organizacije, države članice i Agencija (EASA) moraju da obezbijede da prijave događaja evidentirane u njihovim bazama podataka sadrže u najmanjoj mjeri sljedeće informacije:

- (1) povezanost sa ATM-om
 - doprinos ATM-a
 - Pogođene usluge (uticaj na ATM usluge)

(2) Naziv ATS jedinice

2.2.1. Polja za unos koja se odnose na narušavanje minimalnog razdvajanja/gubitak razdvajanja i neovlašteni ulazak u kontrolisani vazdušni prostor

Prilikom unosa, informacija o svakom obavezno prijavljenom događaju i, u najvećoj mogućoj mjeri, o svakom dobrovoljno prijavljenom događaju u svoje baze podataka, organizacije, države članice i Agencija (EASA) moraju da obezbijede da prijave događaja evidentirane u njihovim bazama podataka sadrže u najmanjoj mjeri sljedeće informacije:

- (1) Vazdušni prostor
 - Vrsta vazdušnog prostora
 - Klasa vazdušnog prostora
 - Naziv FIR-a/UIR-a

2.3. Polja za unos podataka koji se odnose na aerodrome

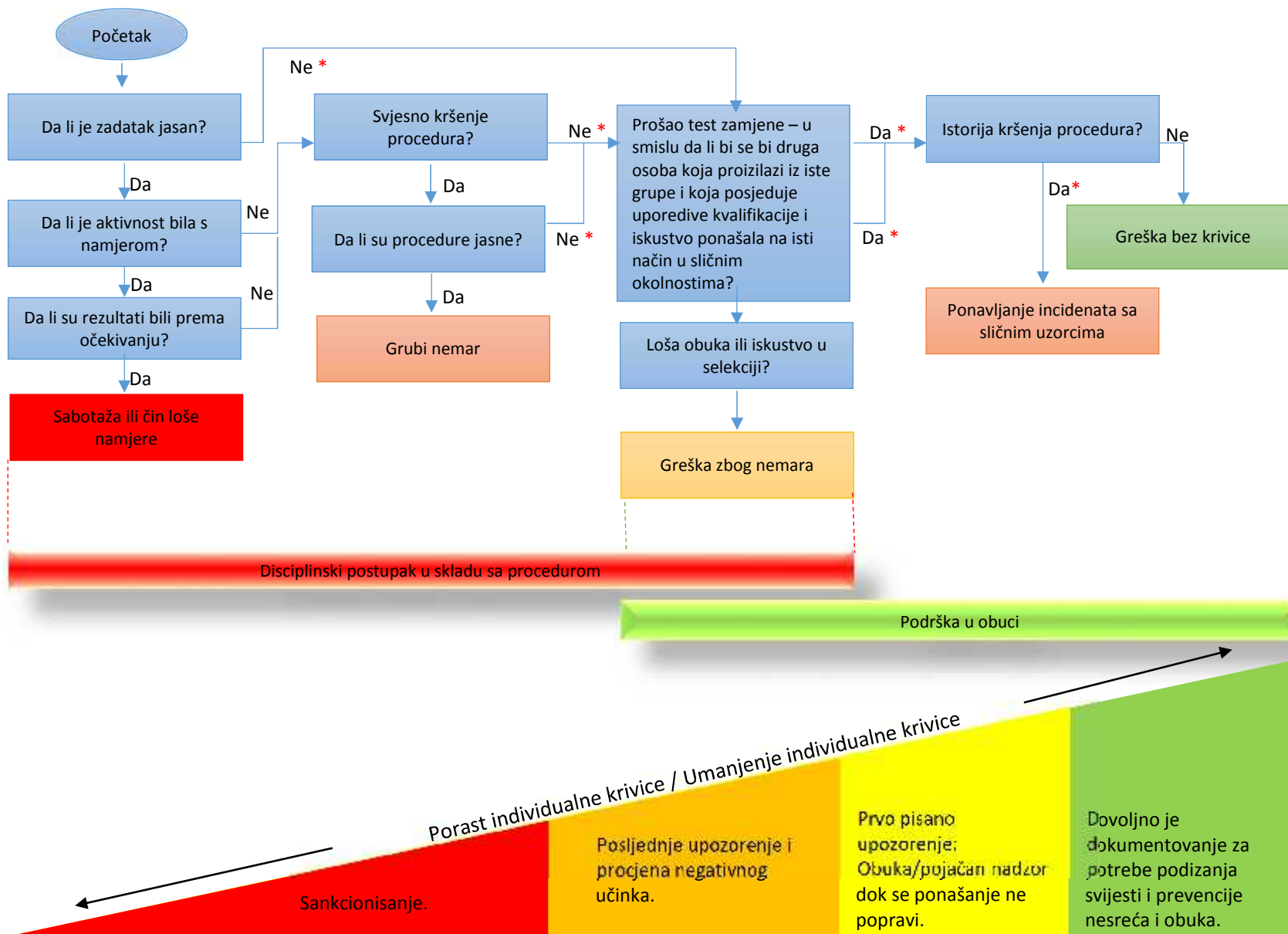
Prilikom unosa, informacija o svakom obavezno prijavljenom događaju i, u najvećoj mogućoj mjeri, o svakom dobrovoljno prijavljenom događaju u svoje baze podataka, organizacije, države članice i Agencija (EASA) moraju da obezbijede da prijave događaja evidentirane u njihovim bazama podataka sadrže u najmanjoj mjeri sljedeće informacije:

- (1) Indikator lokacije (ICAO indikator aerodroma)
- (2) Lokaciju aerodroma

2.4. Polja za unos podataka koji se odnose na štetu vazduhoplova ili lične povrede

Prilikom unosa, informacija o svakom obavezno prijavljenom događaju i, u najvećoj mogućoj mjeri, o svakom dobrovoljno prijavljenom događaju u svoje baze podataka, organizacije, države članice i Agencija (EASA) moraju da obezbijede da prijave događaja evidentirane u njihovim bazama podataka sadrže u najmanjoj mjeri sljedeće informacije:

- (1) Ozbiljnost posledica (*Severity*)
 - Najveća šteta
 - Stepen povrede
- (2) Povrede lica
 - Broj povreda na zemlji (smrtonosne, ozbiljne, manje)
 - Broj povreda u vazduhoplovu (smrtonosne, ozbiljne, manje)

* Ukazuje na sistemske greške. Menadžer / supervizor mora da procijeni koji dio sistema uzrokuje grešku i koje su to potrebne korektivne i preventivne mjere. Korektivne i preventivne mjere je potrebno dokumentovati zbog analize upravljanja sistemom.